

Casus

POSITIEF PROJECT

Het positief project is een manier voor de jongere, zo veel mogelijk samen met de context, om zelf een plan op te stellen om tegemoet te komen aan de gevolgen van het jeugddelict. De jongere en diens context kan daarbij ondersteund worden door een HCA-dienst voor de totstandkoming van het positief project. De HCA-dienst zal sowieso steeds de uitvoering van het plan opvolgen.

Het positief project is geen maatregel of sanctie dat de verwijzer kan opleggen. Het is een voorstel waar de jongere vrij is om op in te gaan. Die vrijwilligheid blijft bestaan gedurende het hele traject: als de jongere het niet meer wil, kan hij er mee stoppen.

In de geest van het nieuwe decreet is het positief project een belangrijk instrument geworden voor het opnemen van verantwoordelijkheid voor de jongere naar aanleiding van een jeugddelict. Het biedt alle ruimte voor de jongere om zelf een antwoord te formuleren op de schadelijke gevolgen van het jeugddelict en op die manier tot herstel te komen naar zichzelf, het slachtoffer en de samenleving. Door het positief project aan de jongere voor te stellen, geeft de verwijzer heel wat vertrouwen aan de jongere om zelf tot een antwoord te komen en dus ook in diens capaciteiten om dat te kunnen.

Het voorstel voor een positief project kan zowel door het parket als door de jeugdrechter gebeuren. Samen met de herstelbemiddeling is het positief project aldus een belangrijk instrument richting een meer herstelgerichte en participatieve justitie. Immers, in de wet staat dat de jeugdrechter voorrang moet geven aan het positief project vooraleer hij zelf een maatregel of sanctie oplegt.

VOORWAARDEN

Om het positief project te kunnen voorstel aan de jongere moet er aan twee voorwaarden voldaan zijn: er zijn ernstige aanwijzingen van schuld en de jongere ontkent het jeugddelict niet. Concreet betekent dit dat elk jeugddelict, ongeacht ernst of betrokkenheid van slachtoffers, hiervoor in aanmerking komt.

Echter, wanneer er een slachtoffer is in het jeugddelict, moet herstelbemiddeling nog steeds de voorkeur krijgen zodat partijen rechtstreeks in communicatie gaan. Eventueel kan het aanbod van het positief project gelijktijdig met het aanbod van bemiddeling gebeuren.

WERKINGSPRINCIPES

Het positief project heeft tot doel dat de jongere zelf een antwoord formuleert op de gevolgen van het jeugddelict en dit in een plan giet. Hiervoor kan hij ondersteund worden door een begeleider van een HCA-dienst. In die ondersteuning staan een aantal belangrijke werkingsprincipes centraal.

Eerst en vooral de **vrijwilligheid**. Het positief project is van en voor de jongere. De jongere kan steeds vrijwillig kiezen of hij hier voor kiest en hij kan op elk moment kiezen om er mee te stoppen. Het eigenaarschap van de jongere is cruciaal. Dit betekent niet dat hij er alleen voor staat.

In de ondersteuning van de HCA-dienst staat een **herstelgerichte aanpak** centraal. Vertrekkend van de beleving en de gevolgen van de feiten voor de jongere, het eventuele slachtoffer, de context en de samenleving, wordt gekeken wat de herstelnoten zijn. Deze zullen inspiratie geven voor de voorstellen en intenties van de jongere.

We vertrekken in onze aanpak vanuit de **krachten en talenten van de jongere**. De concrete voorstellen in het plan sluiten best aan op de krachten van de jongere en de context. Zo wordt het een constructief plan dat ook tegemoet komt aan de herstelnoten.

We zetten in de ondersteuning sterk in op **verbinding** tussen de jongere en de ouders. Bij het opstellen van het plan worden de ouders gelijkwaardig betrokken. Waar het kan komen jongere en ouders samen tot een invulling. Ouders zullen ook een belangrijke rol spelen in de uitvoering van het plan.

Daarnaast kan het positief project ook **netwerkversterkend** werken. Van bij aanvang worden belangrijke steunfiguren in kaart gebracht, kunnen sommigen van hen betrokken zijn bij de totstandkoming van het plan en kunnen deze steunfiguren een belangrijke taak hebben in de uitvoering van het plan.

HOE VERLOOPT EEN POSITIEF PROJECT

Voorstel voor een positief project

De verwijzer nodigt de jongere en de ouders uit en doet hen het voorstel voor een positief project. De wet voorziet dat ze steeds bijgestaan moeten worden door een advocaat. De advocaat zal een belangrijke rol spelen in het positief project, niet in het minst om de proportionaliteit van het voorgestelde plan te toetsen.

Na het voorstel hebben de jongere en zijn ouders vijftien werkdagen bedenktijd. In die tijd kan de jongere zelf de HCA-dienst contacteren wanneer ze heel snel aan de slag willen gaan of neemt de HCA-dienst zelf contact op met de jongere. Vervolgens gaan we op huisbezoek waarbij we het doel, de procedure en de gevolgen van het positief project toelichten. Bedoeling is dat de jongere en diens ouders bewust kunnen kiezen om al dan niet op het aanbod in te gaan. Het is ook het moment om al een eerste keer stil te staan bij de beleving en de gevolgen van het jeugddelict.

De HCA-dienst laat de verwijzer definitief weten of de jongere ingaat op het voorstel van het positief project.

Belangrijk om weten nog is dat een positief project op parketniveau maximaal 30u mag duren, in voorlopige fase 60u en in definitieve fase 220u.

Ondersteuning

Het is geen verplichting voor de jongere om beroep te doen op de HCA-dienst. Toch kan deze ondersteuning een belangrijke meerwaarde betekenen voor de jongere en zijn ouders gezien de specifieke invalshoek van de HCA-dienst. De advocaat kan hierin de jongere motiveren om hierbij ondersteund te worden door de HCA-dienst. Hoe gaan wij te werk?

We starten een proces waarbij we vertrekken vanuit de beleving van de betrokken partijen nav het jeugddelict: de jongere, de ouders, het slachtoffer en de samenleving. De hersteldriehoek staat hierin dus centraal. We doen dit via zowel gesprekken als ervaringsgerichte methodieken. Vanuit die beleving en de impact zoeken we naar antwoorden die de jongere hierop wil bieden: hoe vermijden we dit in de

toekomst? Wat en hoe kan ik het goedmaken naar mijn slachtoffer? Wat is er thuis nodig om verder te kunnen? Hoe kan ik me positief inzetten in de samenleving? We gaan ook na welke steunfiguren hier mee een rol in kunnen spelen en hoe deze hierin ondersteunend kunnen zijn.

Deze oefening kan in één moment gebeuren, maar kan zeker ook verschillende momenten in beslag nemen. We volgen daarbij het tempo van de jongere en diens ouders. Ten allen tijde bewaakt de begeleider de vrijwilligheid van de jongere. Het is zeker niet de bedoeling dat de begeleider voorstellen doet. Zijn taak is het proces te faciliteren tussen jongere, ouders en eventuele steunfiguren zodat de jongere zelf zijn voorstellen kan formuleren.

Eens we de intenties en voorstellen van de jongere duidelijk hebben, kunnen we het geheel in een uitvoerbaar plan gieten: dit betekent de intenties concreet maken, kijken wat de jongere precies gaat doen, voor hoe lang, waar en wie hem daarbij kan ondersteunen. Idealiter is hier de advocaat bij aanwezig zodat deze het plan zowel kwalitatief als kwantitatief op proportionaliteit kan beoordelen.

Van dit proces en de uiteindelijke intenties en acties wordt een verslag opgemaakt. De HCA-dienst maakt dit ter goedkeuring van de verwijzer over aan de verwijzer. De verwijzer kan het positief project enkel weigeren wanneer hij dit bijzonder motiveert.

Uitvoering

Na de goedkeuring van het positief project door de verwijzer heeft de jongere zes maand om het plan uit te voeren. Dit wordt sowieso opgevolgd door de HCA-dienst. Dit krijgt vorm door regelmatig contact te houden met de jongere en de mensen die de jongere ondersteunen in de uitvoering. We bekijken samen hoe het loopt, wat goed gaat, waar het minder gaat en waar eventueel moet bijgestuurd worden. Op het einde maken we een verslag op met de betrokkenen. Ook hier maken we plaats voor de beleving van de betrokkenen.

Dit eindverslag wordt overgemaakt aan de verwijzer.

Gevolgen

Op parketniveau vervalt de strafvordering wanneer de jongere zijn positief project goed heeft uitgevoerd. Dit betekent dat er nooit meer iets kan volgen naar aanleiding van dit jeugddelict. Het jeugddelict wordt ook niet opgenomen in het strafregister en de jongere kan vermijden dat hij een dossier krijgt op de jeugdrechtbank. Mocht de jongere slechts gedeeltelijk zijn project uitvoeren, houdt de procureur hier rekening mee in zijn verdere beslissing.

Op jeugdrechtbankniveau houdt de jeugdrechter in voorlopige fase rekening met de uitvoering van het positief project voor zijn verdere beslissing. In definitieve fase betekent een volledige uitvoering van het plan dat het dossier gesloten wordt. Wanneer de jongere slechts gedeeltelijk heeft uitgevoerd, kan de jeugdrechter de vervangende sanctie opleggen. De jongere weet reeds voor hij op het voorstel van het positief project ingaat, wat de vervangende sanctie zal zijn. De jeugdrechter kan, bij een gedeeltelijke uitvoering, de vervangende sanctie minder zwaar maken.

STARTENDE PRAKTIJK

Het positief project is een heel nieuw aanbod in het reageren op jeugddelinquentie. Er zijn dus nog veel onbekenden: gaat het veel voorgesteld worden? De jeugdadvocaat zal een belangrijke rol spelen om de jongere hiervoor te motiveren en dit ook steeds te bepleiten bij de verwijzer. Daarnaast hopen de HCA-

diensten dat dit niet ten koste gaat van het bemiddelingsaanbod: wanneer er een slachtoffer is, moet er steeds een bemiddelingsaanbod gebeuren. Is de jongere aan het bemiddelen en werkt hij tegelijkertijd een positief project uit, zal de uitkomst en de engagementen die daaruit voortvloeien steeds opgenomen worden in het positief project.

De HCA-diensten werken momenteel samen en met respect van de *couleur locale* een draaiboek uit volgens bovenstaande principes en verloopt. De medewerkers zullen elkaar met regelmaat treffen om van elkaar te leren om zo van het positief project een vaste, kwaliteitsvolle, herstelgerichte en participatieve reactievorm op jeugddelinquentie van te maken.